

Zaščitna sestra z babiško diplomo

BOR ZAVRL

V poznih tridesetih letih prejšnjega stoletja, 9. decembra 1939, je bil v takratnem uradnem listu objavljen »Pravilnik o dopolnilnih tečajih absolviranih sester pomočnic za pridobivanje pravice do babiške prakse«. Odredba o tem pa je nastala že leta 1937. Ta pravilnik je urejal novo področje, ki je dopuščalo možnost, da diplomirane zaščitne sestre poleg svoje diplome z opravljenim šolanjem oz. tečajem pridobijo tudi diplomo babice. S to odredbo je prišlo do polemike zaradi križanja interesov dveh poklicev in strahu za obstoj enega od poklicev.

Babice v tistem času niso bile v zavirljivem položaju. Poklic je bil težek, njegov status neurejen, plačilo neredno in negotovo, odgovornost velika, tereni obsežni in tudi konkurenca velika. Ta najnovejša odredba jih je prestrašila in razburila. »Čisto človeško razumljivo je, da nam ne more biti prav, če bomo videle, da sega razen zdravnikov zdaj še en poklic v neposredno naše področje,« so zapisale zaskrbljene babice.

Po tej odredbi bi diplomirane zaščitne sestre lahko z uspešno opravljenim šestmesečnim tečajem in uspešno opravljenim diplomskim izpitom pridobile babiško diplomo in s tem pravico do babiške prakse. Tečaji so se izvajali v babiških šolah, vključevali pa so teoretični in praktični pouk.

Babicam skratka odredba ni bila všeč. Razumljivo, da so zagovarjale svoj poklic in dejstvo, da ne razumejo, kako lahko »ženska« opravlja babiški poklic samo po šestmesečnem izobraževanju, medtem ko pa se babice za isti poklic izobražujejo osemnajst mesecev, pa se še ne naučijo vsega, kar bi »smele in morale znati«. Prav tako pa so imele argument proti združitvi obeh poklicev, ker da obstaja možnost okužb porodnic s strani zaščitnih sester zaradi njihove narave dela pri bolnikih z najrazličnejšimi boleznimi. Nič pa niso imele proti temu, da bi zaščitne sestre prevzele vso nego novorojencev razen v prvih dneh po porodu ter nadzor nad nego malih otrok. »Saj so se tega tudi učile in jim gre vsekakor prvenstvo pred babicami,« so zapisale v enem od člankov.

Zaščitne sestre, ki so dosegle, da je ta odredba sploh izšla, so v njej videle napredek in želele z njo vplivati na dve težavi. Njihov zagovor je temeljil na izobrazbi. Predizobrazba za sprejem v sestrsko šolo je bila višja kot v babiško. Sestrsko izobraževanje je bilo široko, polivalentno in triletno, medtem ko je bilo babiško ozko strokovno usmerjeno, monovalentno in je trajalo leto in pol. Širši strokovni pogled je bil potreben zaradi delovnega mesta, kjer naj bi takšne zaščitne sestre z babiško diplomo bile zaposlene.

Pravilnik o teh tečajih je določal, da se zaščitne sestre z babiško diplomo lahko postavijo za glavne ali pomožne babice babiških šol, ginekološko-porodniških oddelkov bolnic, zaposlovala bi se lahko v socialnomedicinskih ustanovah, kot so domovi za matere in dojenčke ter v posvetovalnicah za nosečnice. Le-te so veljale za novost, novo idejo, saj do tedaj niso obstajale, videli pa so veliko potrebo po njih. O tem so zapisali celo resolucijo in spomenico. V teh ustanovah in oddelkih bi bile zaposlene zaščitne sestre z babiško diplomo, ker je za tako delo nujno širše zdravstveno znanje. Tudi na porodniških oddelkih zaposlene zaščitne sestre naj bi imele babiško diplomo, vendar ne da bi vodile porode, ampak da bi uvajale matere v pravilno nego in prehrano dojenčkov. Zaščitne sestre bi torej z babiško diplomo pridobile širši strokovni pogled in s tem tudi nekaj več kompetenc, predvsem pa znanja, ki bi ga uporabile pri svojem delu. Ni pa bil namen uredbe ustvarjati »babice višje kategorije«. Lahko bi vodile tudi babiški internat in v učenkah razvijale lepa svojstva, ki jih imajo zaščitne sestre in s tem vplivale na babiško zavest in pripadnost socialnomedicinski službi, je zapisal hrvaški zdravnik dr. Zanela.

Po drugi strani, pa so hotele vplivati na dejstvo, da je več kot 50 % žensk v Kraljevini Jugoslaviji rodilo brez strokovne babiške pomoči. To pa zaradi premajhnega števila babic in njihove neenakomerne razporeditve, več jih je bilo v mestih kot pa v hribovitih predelih, kjer so bile bolj potrebne. Ta problem je bil prisoten v celi kraljevini, vendar pri nas v Dravski banovini ni bil tako velik. S tem pravilnikom so želeli v južnejših banovinah zagotoviti oskrbo nosečnic in porodnic vsaj s strani zaščitne sestre, ne pa samooklicanih, neizobraženih žensk, babiških mazačk in s tem vplivati na zdravje naroda.

Iz obrazložitve zaščitne sestre in učiteljice Angele Rujavec o tej tematiki v Babiškem vestniku so babice prišle do zaključka, da se zaščitne sestre v Sloveniji res ne nameravajo neposredno udeleževati v babiškem poklicu, vendar pa je pričakovati, da bodo opravljale tudi porode, če bo za to

priložnost. Tudi sam pravilnik o tečajih je prepovedoval zaščitni sestri, da se ukvarja z babiškimi posli, če ob tem opravlja tudi kakršnokoli delo zaščitne sestre, povezano z obiskovanjem in strežbo bolnikom z nalezljivimi boleznimi. Med babicami se je pojavilo tudi vprašanje, koliko se bo ta uredba uveljavila pri nas, saj je bila bolj mišljena za banovine, kjer je bilo babic premalo oz. jih skoraj ni bilo. Pa tudi v Sloveniji so bili primanjkljaji babic predvsem v hribovitem svetu, tja pa, so zapisale babice, zaščitne sestre za tako majhen denar ne bodo hotele, saj bi v svojem poklicu zaslužile več kakor pa z babištvom. So pa v odredbi babice razbrale oz. prepoznale rešitev, kako bi obdržale svoj poklic samo zase, hkrati pa bi odredba vplivala na njegov ugled in razvoj; poostri kriterije, predizobrazbo za sprejem v babiško šolo in sprejemati takšne kandidatke, katerih šolska in strokovna izobrazba bo enaka izobrazbi zaščitnih sester.

Koliko zaščitnih sester je pridobilo tudi babiško diplomo oz. ali se je tak tečaj pri nas sploh izpeljal, za zdaj ni znano. Nekaj zaščitnih sester iz južnejših predelov kraljevine je tečaj opravilo v Zagrebu. Gotovo je na razvoj te odredbe vplival tudi začetek druge svetovne vojne, ki je grobo prekinil razvoj celotne zdravstvene službe. Sta se pa s pravilnikom nakazala tudi morebitni trend in pravna podlaga za zaposlovanje zaščitnih sester v porodnišnicah oz. ginekološko-porodniških oddelkih bolnic, kjer jih v Sloveniji do leta 1945 niso sprejemale v službo. Čeprav so zaradi zasedenosti delovnih mest v preventivnem zdravstvenem varstvu skupaj s Splošnim ženskim društvom za to možnost večkrat zaprosile, vendar so dobile negativni odgovor. Ideja o ustanavljanju posvetovalnic za nosečnice, ki v tistem obdobju tudi še niso obstajale, pa kaže na razvoj takratnega zdravstvenega varstva in zavedanja pomen preventivnega delovanja.

»Zaenkrat pa se ne rabimo bati konkurence zaščitnih sester v babiškem poklicu,« so na koncu razprave o zaščitnih sestrah v babiškem poklicu leta 1940 ugotovile babice.

Literatura:

Babiški vestnik: 10(10); 12(1); 12(4); 12(8).

Sestrinska riječ: 6(6-8); 6(9-10); 7(1-2).

Službeni list Kraljevske banske uprave Dravske banovine (1939). Pravilnik o dopolnilnih tečajih absolviranih sester pomočnic za pridobivanje pravice do babiške prakse. 10 (98), 919.

Zanela, S., 1939. Problem babica kod nas. Liječnički vjesnik: glasilo Hrvatskog liječničkog zbora, (61)4: 248-252.